8. Tudor Arghezi, ***Epigraf***
1. **Enunţuri** cu verbul **a semăna**: *Ţăranii seamănă grâul. El seamănă cu fratele său.*
2. **Virgulele** din versul: *Stihuri, acum porniţi, vă scuturaţi* izolează un **substantiv în vocativ** de restul enunţului (prima), iar a doua marchează raportul de coordonare dintre două **propoziţii** principale, imperative, în cadrul frazei.
3. **Expresii şi locuţiuni** cu substantivul **suflet:** *a-şi da sufletul, a avea ceva pe suflet, a pune suflet, a pune la suflet, a da (a lua) pe cineva de suflet, (a sta) cu sufletul la gură* etc.
4. **Termenii antonimiei** se întâlnesc în versul: *Pătrundeţi, înţelese şi neînţelese.*
5. **Prezenţa eului liric** este marcată la nivel lexico-gramatical prin forme verbale şi pronominale de persoana I; aici, sintagma *mâna mea* apare în prima şi în ultima strofă. De asemenea, vocativele (*stihuri)* şi imperativele (*zburaţi, porniţi* etc.) sugerează (implicit) prezenţa eului liric.
6. În strofa a doua, personificarea *stihuri, acum porniţi...* şi comparaţia *vă scuturaţi / Ca frunzele-aurite, pentru moarte* exprimă atitudinea eului liric faţă de propria creaţie, sugerând încheierea unui demers creator (versurile au căpătat autonomie, s-au desprins din simţirea artistului, păstrând individualitatea acestuia).
7. **Verbele** la modul **imperativ** *(zburaţi, şchiopătaţi, porniţi* etc.) au în text rol **personificator** şi accentuează viziunea eului liric asupra creaţiei artistice. Evidenţiază rolul de stăpân pe care şi-l asumă creatorul în raport cu propria creaţie.
8. Poezia ***Epigraf*** are caracter de artă poetică, definind simbolic *actul scrisului,* gestul „facerii" poeziei (structura *mâna mea,* întâlnită în incipit şi în final, accentuează prezenţa creatorului). **Prima strofă** se deschide cu o invocaţie cu rol personificator *(stihuri),*asociat cu verbe la imperativ cu valoare de metaforă - *zburaţi, şchiopătaţi* - , care sugerează fragilitatea creaţiei, dar şi libertatea expresiei lirice. Comparaţia şi epitetele „şchiopătaţi... ca păsările mici de catifea" creează o imagine gingaşă a poeziei, exprimând atitudinea protectoare a artistului faţă de propria creaţie. Ultimul vers al strofei implică ideea cunoaşterii poetice „Ce-ncep în mai să-nveţe şi să zboare".
9. Primele trei strofe încep cu vocativul *stihuri,*făcând trimitere la actul creaţiei, al scrisului, o caractreistică a textelor cu caracter de **artă poetică.** Verbele la imperativ *(zburaţi, porniţi, pătrundeţi*) nuanţează **relaţia creatorului cu opera** (proclamă supremaţia artistului, atitudinea sa dominatoare). Versurile sunt născute din interioritatea creatorului *(stihuri de suflet)* şi se adresează altor suflete, având valoare universală, general-umană *(în sufletele de prieteni şi străini).* Strofa a patra delimitează poezia ca mesaj al necunoscutului, al tuturor sensurilor posibile, utilizând o imagine antitetică, oximoronică *(varsă-ntuneric alb cu mâna mea).*

9. Tudor Arghezi, ***Lumină lină***

1. **Sinonime:** *a sacrifica, a omorî;* **antonim**e: *a învia, a renaşte.*
2. **Virgulele** din primul vers izolează o construcţie în cazul vocativ – „uşoară zburătoare" – de restul enunţului.
3. **Expresii şi locuţiuni** cu substantivul *vis: a vedea caprin vis, a-şi face visuri, a-şi vedea visul cu ochii, a i se arăta ceva în vis*
4. În prima strofa, **verbele la gerunziu** creează o sugestie durativă; în acelaşi timp, ele se află în raport de opoziţie, deoarece *zăcând* devine sinonim cu *murind,* iar verbul *(nu) dormind* creează imaginea alternativei la moarte**,** firească fiind odihna albinei într-o floare.
5. Prezenţa eului liric este marcată prin verbul la persoana întâi *iubesc,* adjectivul pronominal *mea* şi adresarea directă (care presupune prezenţa eului emiţător).
6. În prima strofa, **epitetul** *uşoară zburătoare* are rol calificativ, exprimând natura fragilă a albinei. **Adresarea directă,** similară unei invocaţii, personifică albina şi exprimă gingăşia insectei, ca şi atitudinea eului liric faţă de aceasta: este sugerată familiaritatea, drăgălăşenia şi compasiunea faţă de prăbuşirea insectei. **Metafora** *aur şi parfum* surprinde imaginea vizuală şi olfactivă a universului în care trăieşte albina.
7. Titlul ***Lumină lină*** exprimă metaforic imaginea zilei de vară, înfăţişată în text şi prin metafora *plasa verde-a zilei.* Trimite simbolic la cântarea bisericească de vecernie, care vesteşte o sărbătoare religioasă (aici, sugerează sfinţenia, puritatea micii vietăţi). Fascinaţia luminii şi a soarelui a provocat căderea albinei din înalt, prăbuşind-o într-un spaţiu distrugător pentru mica zburătoare.
8. Ultima strofă a poeziei ilustrează condiţia tragică şi efemeră a vieţuitoarei evocate, a cărei existenţă poate fi comparată, în sens metaforic, cu aceea a omului. Printr-o enumeraţie, se reliefează coordonatele antitetice ale vieţii albinei – „Cu aripa-n ţărână şi în vis" – iar un epitet reliefează bogăţia sensurilor unei existenţe efemere – „Strânge la piept comoara ta deplină". Exclamaţia retorică evidenţiază sentimentele eului liric, compasiunea pentru mica vieţuitoare ucisă de propria efemeritate, în ciuda relaţiei acesteia cu depărtările simbolizând eternitatea: „Cât te iubesc, frumoasa mea albină, / Că sarcina chemării te-a ucis!" Albina ar putea simboliza, la alt nivel de interpretare şi de receptare a textului poetic, destinul omului, atras irezistibil de ispita visului eternităţii, fără a-l putea atinge niciodată însă.
9. Una dintre caracteristicile limbajului poetic din această poezie este **expresivitatea,** care se manifestă prin aspectul plastic al imaginilor artistice, al figurilor de stil, conturând sentimentul de compasiune faţă de albina prăbuşită, prin adresarea directă (cu efect personificator): „Cum te găseşti, uşoară zburătoare, / Zăcând aici, pe-o margine de drum, / şi nu dormind într-un polen de floare, / Învăluită-n aur şi parfum?"

10. Tudor Arghezi, ***Cuvinte stricate***

1. Cuvinte din **câmpul semantic** al **vorbirii:** *cuvintele, vocea (să nu le spuie).*

2. În structura *Şi-ar viu să culeagă roade,* **cratima** are, la nivel morfologic, rolul de a marca pronunţarea în aceeaşi silabă a conjuncţiei coordonatoare *şi* şi a verbului auxiliar *ar*; la nivel prozodic, contribuie la menţinerea măsurii versurilor.

3. „a se face de râs", „a nu mai putea de râs", „a avea un râs colorat".

4. **Variante** neliterare: **să nu spuie** (după D00M2: *să nu spună);* **deştele** (după D00M2: *degetele).* Forma ***îs*** este *regională* (nu constituie propriu-zis o abatere de la norme).

5. Eul liric se evidenţiază în poezie prin adjectivul pronominal „mele" şi prin utilizarea verbelor la persoana a doua – „dezmierzi".

6. **Imagini artistice: vizuale:** *umblă prin mocirle cu stele;* **auditive:** *Să nu le mai spuie agale/Buzele tale; Să nu le mai cânte cumva/ Vocea ta;* **motorii:** *au căzut, s-au sculat* ş.a.

7. Titlul, ***Cuvinte stricate,*** este alcătuit, din punct de vedere stilistic, dintr-un epitet care face referire la o categorie lexicală aparte – cuvintele din sfera estetică a urâtului, în conformitate cu principiile modernismului. Este vorba, deci, despre o artă poetică. Textul atrage atenţia asupra felului în care creatorul percepe literatura, care devine joc şi gratuitate, renunţare la formele consacrate de lirism: „Cuvintele să nu le mai dezmierzi, / Să nu le mai spuie agale, / Buzele tale, / Să nu le mai cânte cumva / Vocea ta / Şi pe cobză deştele. // Huleşte-le!"

8. Tema poeziei este reprezentată de raportul care se stabileşte între creator şi propria creaţie, condiţia creatorului. Personificarea şi metafora din structura „umblă prin mocirle cu stele" evidenţiază dorinţa de a construi un discurs solemn, elementul cosmic „stele" reprezentând idealul, însă creatorul este atras irezistibil de forţa teluricului, desemnată prin termenul cu sens figurat *mocirle*, ceea ce dă naştere unui nou limbaj poetic, desemnat prin epitetele asociate cuvintelor: „fâstâcite şi neroade", "Bolnave de râs". Se sugerează un univers poetic particular, în care banalul şi semnificativul se asociază în crearea unor imagini surprinzătoare. Jocul creatorului, mimarea sublimului - „Umblă prin mocirle cu stele/De cositor" - caracterizează **concepţia poetică** argheziană. *Mocirla* constituie un simbol al omenescului, iar *stelele* reprezintă absolutul (dar unul de jucărie, de *cositor).* Enumeraţiile şi personificarea materialului creator, cuvântul - Au căzut, s-au sculat. / Au vrut să alerge şi să se joace. / Dar betia le-a prăvălit încoace. / Nu mai ştiu ce spun şi îs / Bolnave de râs" - susţin aceeaşi idee a gratuităţii artei şi fac trimitere la estetica urâtului; *sălcia* are drept conotaţie simplitatea, dar şi graţia jucăuşă a formelor (mâţişorii ar putea simboliza *„roadele"* sterile, dar plăcute ale jocului creator *).*

9. Una dintre caracteristicile limbajului poetic din această poezie este **expresivitatea,** care se manifestă prin aspectul plastic al imaginilor artistice, al figurilor de stil, conturând atitudinea creatorului în raport cu propria creaţie: „Cuvintele să nu mi le mai dezmierzi, / Să nu le mai spuie agale / Buzele tale, / Să nu le mai cânte cumva / Vocea ta / Şi pe cobză deştele

11. Tudor Arghezi, ***Niciodată toamna***
1. Cuvinte **derivate cu prefixe:** *îngroşat, desfrunzeşte, îngroape.*
2. Consecinţele utilizării **cratimei** în structura „să asculte-ndemnul" sunt, la nivel fonetic, reducerea numărului silabelor prin dispariţia sunetului *î* (evitarea hiatului prin pronunţarea în aceeaşi silabă a silabei finale a verbului *asculte* şi a silabei iniţiale din substantivul *îndemnul*), iar la nivel prozodic păstrarea măsurii versului şi a ritmului.
3. **Omonimia** cuvântului **vin:** *Preferă un vin dulce, parfumat. Păsările vin din ţările calde.*
4. **Imagini vizuale cromatice:** *palid aşternut, ţărmu-albastru, păsările negre, carpenul sur.*
5. Folosirea verbului *a fi* la **perfect simplu** este justificată de trecutul apropiat al notării detaliului temporal, în strânsă legătură cu ideea de *moarte* pe care o introduce textul. Apropierea morţii face ca frumuseţea toamnei să preceadă momentul sfârşitului, iar eul liric savurează fiecare fărâmă de viaţă din jurul său.
6. T**ema** poeziei este **moartea,** susţinută de motivul *toamnei,* al *umbrei,* al *păsărilor* ş.a.
7. **În strofa a doua** a poeziei apar **epitete cromatice** - *păsările negre, carpenul sur* - care, în consonanţă cu substantivul *azur,* referitor la spaţiul celest, creează o imagine plastică a naturii, bazată pe contrastul întuneric-lumină. **Comparaţia** *suie... ca frunza bolnavă-a carpenului sur* realizează o legătură simbolică între *păsări şi frunze,* atinse de atmosfera de toamnă şi de apropierea morţii.
8. **Titlul** poeziei, reluat în primul vers, sugerează unicitatea percepţiei asupra existenţei într-un moment de linişte, de seninătate absolută: „Niciodată toamna nu fu mai frumoasă / Sufletului nostru bucuros de moarte". Acest moment este potenţat de presentimentul morţii şi de aceea imaginea devine mai cuprinzătoare, creşte simbolic frumuseţea anotimpului asociat, în general, cu ideea morţii.
9. **Modernismul** textului arghezian este susţinut, la nivel formal, prin: asimetria strofelor, inegale ca număr de versuri, folosirea consecventă a ingambamentului, figură sintactică de continuare a ideii poetice de la un vers la altul prin înlănţuire gramaticală – „Păsările negre suie în apus, / Ca frunza bolnavă a carpenului sur / Ce se desluşeşte, scuturând în sus, / Foile-n azur." La nivelul conţinutului, prezenţa simbolurilor – *păsările negre, umbra* – pluralitatea sensurilor, obţinută prin încifrarea expresiei artistice cu ajutorul figurilor de stil – „Cine vrea să plângă, cine să jelească / Vie să asculte-ndemnul

ne-ntelas. / Şi cu ochii-n foc la plopilor ogrească / Să-şi îngroape umbra-n umbra lor, în şes." – sunt alte elemente care susţin încadrarea în lirica modernă a acestui text poetic.

12. Tudor Arghezi, ***Psalm***

1. **Sinonime** contextuale ale cuvintelor: **a purcede** - *a porni, apleca (la drum)*

2. **Punctele de suspensie** din finalul poeziei sugerează posibilitatea continuării mesajului poetic şi marchează afectivitatea discursului liric, contribuind, la nivelul metagrafelor, la transmiterea sentimentelor de dezamăgire, tristeţe, neîmplinire ale eului liric, determinate de refuzul divinităţii de a se revela, de a permite cunoaşterea spirituală.

3. Unchiul meu are un **înger** de copil.
Tânăra aceasta este, prin frumuseţe, o **stea** între femei.

4. Verbele la indicativ prezent „nu-ţi cer", „nu vreau" sugerează participarea afectivă intensă a eului liric, trăirea directă a unor sentimente. În versul „Şi anii mor, şi veacurile pier", prezentul se validează ca timp al eternităţii, al succesiunii veşnice a omului efemer.

5. Tema: condiţia umană/aspiraţia spre absolut (raportul omului cu divinitatea); **motive** literare: (din sfera timpului) *anii, veacurile;* (cu nuanţă biblică) *magii, îngerul, Sfânta Scriptură* ş.a.

6. **Prezenţa eului liric** este marcată la nivel lexico-gramatical prin forme verbale şi pronominale de persoana I şi de persoana a II-a: *nu-ţi cer, (recea) mea... (suferinţă), -ncepui*

7. **Sentimentul dominant** al poeziei este dezamăgirea şi resemnarea eului liric în privinţa propriei relaţii cu divinitatea. Din modelul biblic, ***Psalmii*** arghezieni păstrează adresarea către divinitate şi imaginea lui Dumnezeu ca Tată Ceresc; în schimb, psalmistul arghezian, trăieşte constant sentimentul că a fost trădat de o divinitate care nu i se mai dezvăluie, care nu-i mai trimite nici un semn al prezenţei sale veşnice: „Doar mie, Domnul, veşnicul şi bunul, / Nu mi-a trimis, de când mă rog, niciunul…" de aceea, sentimentul pe care îl trăieşte psalmistul arghezian este acela de părăsire, de rugă adresată în deşert, de dezamăgire, care se asociază, uneori, cu revolta celui care îşi cere dreptul de a-şi vedea, de a-şi pipăi Creatorul.

8. În **prima strofă,** psalmistul se adresează Tatălui Ceresc, ezitând între **supunere** şi **revoltă** *(**Psalmii*** arghezieni reflectă lupta continuă dintre „credinţă şi tăgadă", dintre contestarea superiorităţii divine şi implorarea chinuitoare a unui semn dumnezeiesc). Locuţiunea adjectivală *cu neputinţă (Nu-ţi cer un lucru prea cu neputinţă)* sugerează încrederea în atotputernicia divină. Dar fiinţa umană nu cunoaşte împăcarea sufletească; dimpotrivă, trăieşte suferinţa insatisfacţiei, în continuă luptă cu sine, idee sugerată de epitetele antepuse: *recea mea-ncruntată suferinţă.* Locuţiunea verbală *să-ţi dau ghes* implică o anumită **intimitate** în comunicare, intimitate pe care psalmistul o scuză prin nevoia imperioasă de cunoaştere a absolutului: *Vreau să vorbeşti cu robul tău mai des* (adverbele - *de-aproape, mai des* - accentuează această necesitate gnoseologică).

9. Tudor Arghezi este unul dintre inovatorii de marcă la nivelul limbajului poetic românesc, marcând existenţa unei noi epoci literare. La nivel lexico-gramatical, poetul foloseşte termeni din toate sferele semantice şi asociază elemente regionale, arhaice – „au purces", „catastif", „grijeau", „vecinicul", „subt" - cu elemente de constituţie elaborată a structurii poetice – „în recea mea-ncruntată suferinţă". Limbajul poetic asociază expresii familiare – „dacă-ncepui de aproape să-ţi dau ghies" - şi elemente solemne – „doar mie Domnul vecinicul şi bunul nu mi-a trimis de când mă rog, niciunul".

La nivel prozodic se remarcă organizarea versurilor în strofe polimorfe în care predomină rima împerecheată, care asociază termeni surprinzători („ghies- des", „ceea- femeia").

13. Tudor Arghezi**, *De-abia plecaseşi***

1. Expresii cu **substantivul *semn*:** *a face semn, a da semn, a lăsa un semn*.
2. Utilizarea **cratimei** în structura „Pân-ai pierit” are, la nivel fonetic, rolul de a marca rostirea într-o singură silabă a două părţi de vorbire diferite, prin dispariţia sunetului *ă*, pentru evitarea hiatului, iar, la nivel prozodic, contribuie la păstrarea măsurii versului.
3. *Umbra amintirilor îl îndeamnă la meditaţie.*
4. *Voiam să pleci, voiam şi să rămâi* este versul care include două structuri aflate în **relaţie antitetică.**
5. Folosirea **interogaţiei retorice** în ultima strofă exprimă oscilaţia eului liric între stările provocate de plecarea persoanei iubite şi de dorinţa ca aceasta să rămână, care îl sfâşie, mai ales pentru că nu este mărturisită. Întrebările nu aşteaptă un răspuns, dar caută, în plan afectiv, o motivaţie a plecării şi una a rămânerii. Succesiunea lor arată nesiguranţa eului liric cu privire la propriile sentimente.
6. Tema poeziei este **iubirea dispărută,** iar motivele care o susţin sunt *despărţirea, poteca, dorul, nostalgia.*
7. Poezia dezvoltă un **lirism de tip subiectiv,** fiind marcată prezenţa eului liric, prin forme verbale şi pronominale de persoana I şi a II-a – „te-am rugat să pleci”. Sentimentele de suferinţă ale eului liric sunt intense şi sunt transmise direct, într-un discurs liric subiectivizat prin mijloace retorice (exclamaţii şi interogaţii retorice: „De ce-ai plecat? De ce-ai mai fi rămas?”
8. **Ultima strofă** a poeziei este o concluzie a întregului discurs liric. **Structurile antitetice** din primul şi din ultimul vers creează o **simetrie** care poartă emblema oscilaţiei afective, căutarea unui motiv care să justifice plecarea. Sfâşierea îndrăgostitului între dorinţa de a-şi opri iubita, concretizată în metafora „gândul fără glas”, şi dorinţa de a o lăsa pe ea însăşi să aleagă (exprimată prin metafora „gândul cel dintâi”) accentuează distanţa afectivă dintre sentiment şi reflexivitate. Îndrăgostitul pare să aştepte ca persoana iubită să facă pasul de întoarcere, trăind imposibilitatea alegerii între despărţire şi împăcare. Întrebările retorice accentuează sentimentele îndrăgostitului, dezamăgirea celui care îşi conştientizează singurătatea – „De ce-ai plecat? De ce-ai mai fi rămas?”
9. **Titlul**, alcătuit dintr-un adverb de timp şi dintr-un verb la indicativ, mai mult ca perfect, marchează momentul recent al despărţirii celor doi îndrăgostiti, valorificând un timp al unei acţiuni abia încheiate. Titlul devine, în acest mod, o sinteză a mesajului liric, care se concentrează asupra exprimării directe şi intense a sentimentelor de dezamăgire, de suferinţă pe care le trăieşte îndrăgostitul.